

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre . . . 3 " — "
Negyedévre 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésekénél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
Szerdán és Szombaton,

Keziratok:
Vissza nem adtuk.

Kiadóhivatal:
VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérczek hirdetések és reklamatok ide intézendők.

A küszöbön.

Az aranyosszéki birtokosság közvagyonára ügyében talán mártius 3-án fognak határozni végképpen.

A multkori első megállapodás, hogy e vagyon iskolai célokra adassék, úgy látszik egy pár emberben, s különösen a román községekben rossz vért csinált, mert inkább szeretnék e vagyont utakba és jégvermekbe verni, szóval más „köz-célokra“ használni fel, mintha a közmivelődésként csak afféle 5-ik kerék volna.

Bármilyen legyen a megállapodás — várjuk; de annyi tény, hogy roppant lelkiismeretlenség kell ahhoz, hogy e közvagyonot is utakba verjék s mind csak utak, meg hidak, meg isten tudja minő köz-célokra dolgozók egy szék, egy megye, minden vagyonát azokra pocskká tegye s a végén utjai és hidjai még is rosszak, szellemét pedig hadja épen parlagon, a posványban, mintha szellemi része nem volna.

A rovattal Aranyosszéken nem ismerik. A közbirtokosság nagy lelkiismeretlenség van. E fölösségből fedezhetik az ezután lehet terheket!

De hogy ezt a vagyont is pocskká tegyék oly dolgokra, melyeknek hasznát a volt szék meg sem érezi, oly fonák felfogás, minőt mi a volt szék nemes közbirtokosságáról fel nem tételezhetünk.

Avagy az iskola volna-e az utolsó?

Ha rendelnek egy jégvermet fennül, a község megcsináltatja; ha hidrol, vagy utról van szó, a nép megcsináltatja; ha bármiről van szó, — az teljesül, megcsináltatik.

S vajjon mért épen olyan elhagyott az iskola, a nevelés ügy? A conservatív felfogás hogy a paraszt parasztnak maradjon; henczegő uridöllyf szól abból, a ki mondja: „necsinálj a parasztból urat.“

A mi nemzetünk demócrata nép, népünknek ezen conservatív felfogással szemben műveltségre van szüksége — Tedd műveltté, adj iskolát neki.

A volt Aranyosszéknek jelenleg csak egy szüksége van s ez az iskola!

(—)

Az aranyosszéki közvagyon.

A volt szék birtokosságának közvagyon kérdésében e lap hasábjain már többször volt szó. Mielőtt, — kapcsolatban a f. évi 12-ik számban bezárt levelemmel — annak sorsa felett a döntő koczka a jövő mártius 3-ra tűzött közgyűlésben elvettették; mert ígértem is, de ha az ügynek is használhatnék általa, elmondanék némelyeket mindazokra, melyek a „Haladás“ mult évi 35, 38, 41, 42, 45, 48, 49 számaiban elmondattak, mindazon határozati javaslatra mely e tárgyban beterjesztett, s az irás szerint: „Vajjon mi lesz ebből?“ magamtól is tanácsot kérve, felkérném a hivatottakat: „Videant consules nequid detrimenti respublica capiat.“

A közölt számú cikkek mindenikének alapeszméje a nevelésügy volt, csupán csak a Quis, — quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando? kérdései maradtak ledöntetlen. — Bárha társadalmi több real — és humanial kelek hiányait érezzük is, melyek főként a birtokosostályt bénítják, mert végelemzésben — legalább nálunk s mig ma ezen lyukad ki a terüh sulya, mi vagyunk a sajtóba szorított szöllőnek henkelye; bárha apánk megtakarított filléreit most adó — majd gazdasági — itt községtürendőri — ott másnemű birtokossági hiányaink egyaránt vennék is igénybe, előbb és mélyebben érezzük vala azonban mégis az igazságot: „Elvész a nép a mely tudomány nélkül való.“

Valóban e volt szék minden számítható birtokossága az öntudattal mindig is birt s bizonyára a közsvagyon felosztásának tervezeti eszméjében nem is azon czélja lappangott, hogy e vagyont egyénileg elfillerezhessek s elpacsokoljuk hanem hogy azt saját községekbe háosztva — mint jogait felsőszékely sajátját maga s helyette ne más — hasznosithassuk valamely közös és üdvös érdekünkben; mert a pénz ördög, mely kezelőjét neha köicsön szokta elkezelné viszonzásul. De mert ily ördög kölesönözte pénzkezelők a községeknek felosztandó vagyont itt — ott még tanönyvekben elfecsélhették volna: mai culturalis igényeink között az lenne legüdvösebb hogy e közvagyon bár felosztva de nem kiosztva maradjon egy tömegben valamely kulturális közérdekben tömeges kezelés alatt, az illető hányad annak javára kamatozván kinek sajátja lett. — Az elmondottak resultuma is ez, kevés eltéréssel és a megyei rovatalok adóverheimjának kivételével.

De vagyon a „Haladás“ mult évi October 31-ről 48 és nov. 49 számaiban két irányezik, első . . . y, — utobbi tanfelügyelő Moloován G. ur által. Mindkettő élére állítja az ügyet. — Bátor lesznek véleményét koczkaizni.

Mindkettő tanügyere gondol. — Én azonban tagadom azt, hogy e vagyont e czélra „a néhai Aranyosszék bizottmánya átoklevelezhetne volna“ jogosan s illetékesebben, mint a birtokosságnak e czélra megválasztott külön kiküldöttei. . . y ur is hinni fogja, hogy a volt szék bizottmányának nem lehetett soha oly tág jogköre, hogy az alapvagyon elajándékozhasssa; mert tudni fogja azt is, hogy e bizottmány annak csak is rendes szokásos kezelője volt; de hiszi-e, mindkét cikkiró ur azt, hogy a volt szék bizottmány helyes arányban képviselhetne volna akár a községeknek akár a birtokosságot? midőn kivált nemesak kezelésről hanem aránylagos felosztásról is lehet szó sőt átoklevelezéséről is akár a töke akár annak jövedelmé akár az osztály kules kérdésében? Pedig tanfelügyelő ur is azon nézetben van „hogy a közvagyon felett vagy a régi vagy egy újonnan törvény szerint alakítandó, új

képviselő — s tehát felében virilis — jogérvényesen határozhat, állítván, hogy a törvény tisztán rendelkezik, miszerint a volt megye képviselő a felosztott megye vagy szék közvagyonára iránt szabadon határozhat, — hivatkozván a gyakorlatra is, melyszerint emberemlekezet óta mindig a képviselő s nem a birtokosság intézkedett e vagyon iránt. Hát ezen képviselő nem volt-e képviselője a birtokosságnak is? — De . . . y ur szerint „Vajjon ki-e is e vagyon? minő természetű? birtokra néz-e vagy egyénre? —

Ha áll polgári törvényeink szerint azon jogelv — s pedig áll, — hogy ha a közös dolognak kezelőt kell rendezni, annak választása felett szótöbbség határoz s a többség ez esetben is nem a személyek hanem a részesek jutalékának aránya szerint számítatik s ennek hiányában a bíró határoz, ugy az is áll mint észszerű következmény, de mint törvény is: hogy a közös dolognak a közösség megszüntetése után leendő felosztásánál a szótöbbség nem érvényes s az osztásnak mindenik érdekelt meglegedésére kell történni vagy a bíró dönt.

Nó már ugyan — miután a birtokosok jutalékának még aránya sem volt ki számítva valaha s csak amugy a régi székely marchalis gyűléseken gyakoroltatván a birtokossági közös vagyon ügyeinek kezelése s arra minden székely nemes személyileg folyhatott bé, s csak közigazgatási törvényeink modernizálásával kezelvén e közbirtokossági vagyont választott és virilis közgyűlés avagy mely volt vagy újonnan alkotandó székely bizottmány képviselhetné helyes arányban a községek és birtokosságot a közös vagyon arányostása előtt annak kezelésénél? s jogosan határozhatna, e felosztás kérdésénél mindenik érdekelt meglegedésére kötelező határozatot? Azt hiszem tehát vagy egyhangu békés megoldás vezethet üdvös célhoz, vagy pedig csakis az 1871 évi LV. t. cz. bírói alkalmazása, miből következik, hogy a bár „összetákolto comitenek“ gunyolt mai birtokossági képviselőt ép oly illetékesnek tekinthető vala, mint bármely volt székely bizottmány, sőt nézetem szerint annál illetékesebb sőt csakis egyedül lehető illetékes mert:

a) mandatum a közvetlenül a birtokosságtól ered mig a megyei virilizmus jövedelem adó alapján is állhat fenn;

b) mert ha megbizottak felhatalmazása általánosan szól intézkedhetni a közös vagyonról legjobb betátásuk szerint mit a birtokosság ösgyűlésének kellene intézni el egyéni meglegedésére: ugy csakis egy tisztán birtokossági képviselő lehet hivatva érvényes határozatok hozatalára békés kiegyenlítés és megegyezés utján.

c) m t az 1876 évi XXXIII. t. cz. II. fejezete másnemű vagyonok felett rendelkezett. — De lássuk is hát ki-e is e vagyon? s minő természetű?

(Vége köv.)

Katonaságot Tordának.

Sajátságos dolog az mikor egy városnak oly szerencsétlen helyzete van, hogy a közintézmények rend-

szerébe alig, vagy sehogy sem illik bele.

A vasut — orrunk előtt, de nem nállunk meg el. A gazdasági tanintézet számára helyet ajánlottunk — nem nyertük meg. Egy realiskolára 20000 frtot, s házat ajánlottunk — nem lett semmi belőle.

Szervezték a honvédséget — nekünk nem jutott.

Magye központ s törvényszéki székhely alig s alig, nagy kinnal bajjal levünk.

A város minden irányban megértette szükségét, fellépett, áldozatokat hozott azok kielégítéséért és — az utolsó évek látszanak némileg kedvezni, az utobbi időben kezdjük tapasztalni hogy városunk fontossága számba vétetik, s hogy azon helyet foglalja el, mely őt az erdélyi részek városainak sorában megilleti.

Kétségtelen hogy Torda az utolsó években sokat haladott.

Mint említők az új beosztású megyék egyikének és egy kir. törvényszéknek székhelye lett. Az új közigazgatási rendszer folytán a hivatalok, hivatalnokok és ezekkel az intelligencia tetemesen szaporodott, s ez roppant nagy nyereség.

A közköztatási miniszter ur három állami tanintézetet engedélyezett városunknak, a mi elége megnevelhető jótétemény, s a melyek Torda tanügyi igényeit kielégítik. A vasut volna egyik főhajtásunk, kereskedelmünk, iparunk érdekében, s végül — katonaság.

Katonaság nyeréséért a város tetemes áldozatokat ajánlott föl. A „Depot“ megvásárlására lépéseket tett, s ez irányu törekvésének nagy valószínűséggel jó eredménye lesz.

Főljánlotta kaszárnya építését mi mintegy 60000 frtjába kerülne. Ezen kaszárnyára nézve tervet is készített, s azt illő helyre beterjesztette. S a hadparancsnokságtól azt a választ nyerte, hogy ámbár a város közönségének ezen hazafias áldozat készsége legnagyobb hála és elismerésre érdemes; de azt igénybe nem vehetik, minthogy a katonaság elhelyezése békeidőben, másként van megállapítva.

A beszállásolási törvény most van készülöben, annak létrejötte után fognak a tárgyalások megkezdetni, az állomáshelyek megállapítása tekintetéből. Akkor kell ajánlatunkkal ujjolag előlépnünk.

A szabályszerű laktanyát föl-építjük. Gyakorlótért adunk. Torda egészségi viszonyai — éghajlata egészséges, vize jó. Nem hisszük, hogy hadászati tekintetben is kicsinylendő hely volna. Öt útvonalnak a

bogpontján, a havas tokát an fekszik, az Aranyos folyó közvetlen közelében, s oly térség kulcsát kezében tartva, melyen Decebal vivta nagy csatáját.

No de mi béke elhelyezésről beszélünk, s erre minden megkívántató kellék meg van.

Nem hagyandó figyelmen kívül az sem, hogy Torda Aranyos megyében egyetlen egy szál katona sincs.

Ezeket ha annak idején fölfejtjük azt hisszük, hogy Torda megkapja — a katonákat is, mi kétségtelenül pénzforgalmának nagy lendületet ad, s így a kereskedelem és ipar boldogulásának, előhaladásának hathatós tényezője.

A keleti ügyek.

A „Daily Telegr.“ jelenti, hogy a muszka hadak meg kezdték bevonulni Konstantinápolyba.

Bécs, febr. 24. Az itteni muszka követséggel bizalmas lábon álló s teljes hitelt érdemlő személyek állítása szerint Konstantinápoly megszállása a muszkák részéről annál bizonyosabb, mivel azt a muszka hadvezérlés a muszka kormány nyál megegyezéssel már Plevna eleste után határozta el, mitől semmi áron sem fognak ellállani. Gorcsakoff ellenkező biztosításai figyelmet sem érdemlő ámitások.

A „Berliner Tageblatt“-nak sürgönyzik Bécsből: Értesüléseim szerint itteni diplomáciai körökben feltűnik, hogy a muszka-angol megegyezésben, mely az angol parlamentben szóba is került, Konstantinápolyra vonatkozólag nincs semmi észrevétel. E körülményből azt következtetik, hogy Anglia hallgatóság eltilti, ha a muszkák esetleg bevonulnának Konstantinápolyba.

Ausztria-Magyarország és Anglia oly szövetségre lépnek, melynek értelmében Anglia a tengersizorokat óvja meg Ausztria-Magyarország viszont Bulgária fejedelemségét nem engedi meg. Ily értelemben fognak állást a konferencián. Francia- és Olaszország megegyeztek abban, hogy a konferencián tartózkodó állásukból nem lépnek. Németország ez utóbbiakkal egyetért s így a konferencián Muszkaország ellenében Anglia és Ausztria-Magyarország lép föl.

Reusz herceg, Konstantinápolyi német nagykövet, utasítást kapott Berlinből, hogy ijessze meg a portát, mikép az angol flotta jelenléte a Márványtenger-

ren a párisi szerződés megsértését képezi.

Az oláhok bevonulnak Viddinbe. A viddini és belgradziki török helyőrség a rácz és muszka esatavonatokon át megyen Koostantinápoly felé.

Az olasz kormány érvényesíteni akarja középtengeri erejét a keleti kérdés rendezésében, de mindenesetre a török birodalom feloszlásával. Olaszországnak nincs önállósága s a német muszka parancsokra hallgat.

A mállai helyőrség parancsot kapott az indulásra s a szállító hajók 20,000 főnyi sereggel indultak el a Dardanellák felé. Az angol kormány újabb jegyzéket intézett a szeutpétervári kormányhoz, melyben kijelenti hogy Konstantinápoly bármint meg-szállását hadüzenetnek fogná tekinteni, oly felfogás, melyet Anglián kívül két kontinentális nagyhatalom is oszt. Hir szerint Németország biztosította Muszka, országot, hogy Konstantinápolyt bátran megszállhatja.

Bizalmas sürgöny váltás folyik a londoni és párisi kabinetek közt. Anglia nem bizik Ausztria-Magyarországban neveltségnek találja a konferenciát. A francia kormány bizonyos eshetőségekben késznek nyilatkozott az akcióra, de mindenesetre az Alpok alatt fog történni.

Itt Ausztria-Magyarország jegyzékét várják melyben azon ajánlatára kap választ az itteni kormány nem volna-e észszerű az ellentéteket diplomáciai uton, de valamely európai konferencián kiejegyelíteni.

Montenegró ügyében újabb nehézségek merültek föl. Ausztria-Magyarország nem akarja megengedni hogy Montenegró megtarthassa Spuz és Autivári kikötőjét az Adriatenger partján melyek muszka hajóállomásokká szerveztettek. Muszkaország újabb felajánlotta Ausztriának Bozniát, melylyel nem tud mit csinálni mivel az teljesen elesik azon Törökországtól mely az autonom fejedelemségek után még fenmarad. Ausztria-Magyarország nem fogadta azt el Muszkaországtól, mire az a remény, hogy a kongresszus, ha összeül, mint biztosítottát adja át Bozniát Ausztria-Magyarországnak.

Katonai körökben most már nagy bizalommal várják a Muszkaországgelleni háborút. Az alsóbb katonaság lelkesül a háborúért s a főtisztú körök szerint Muszkaország megalázása annál bizonyosabb, mivel a muszka katonai vonal mely a Pruthtól egész Csataldásig vonul tulságosan hosszú. De különben a há-

boruból nyert értesítések kimutatták, hogy Muszkaország nem is katonai hatalom s a kudarcokból csak a feláldozásra kész oláh hadak mentették ki s a gárdaezredek melyeknek azonban háromnegyedrészre harcoképtelenné lett. Egy 50,000 főnyi gyors mozdulatu hadtest beavatkozására az egész európai hadjárat dugába dőlt. Oláhországban csak a buta muszka pór nép egyenruhába bujtatott fiai vsinak összpontosítva kik semmi esetre sem álhatnak meg a tizedrésznyi sorkatonaság előtt.

Budapesti levelek.

Budapest, 1878. febr. 21-én.

A farsang világában élünk ma is, Carneval hercege lobogtatja még zászlóját a reklám trómbitája hangzik mindenfelé, s ha Isten meg a papák tűz-víz légmentes vertheim ereje úgy akarja ezután sem fognak regélni defecittrül a hírlapok. Tegnap volt az utolsó elite bál a „Protestans bál“, mely a vidgató kis termében méltóan fejezte be az elite báluk sorát. A főváros összes szépei jelen voltak, elmentek a nemes ezél tekintetéből, így nem csak fényes, hanem mulatságos is volt.

Szomorú időköt élünk, valóságosan nehéz, viszontagságos napokat. A lapoknak egyre-másra van terük bőven eleget irni nehéz korszakunkról. Mi lesz ebből? profeta nem vagyok, de nem bánjuk már — jöjjön az a minek jöni kell. A vám szerződési vitát folytatja a képviselőház. Széll beismerte, hogy a vám-közönség — a fogyasztási adóterület egységével nem teljesen azonos, de a külön fogyasztási vámvonal a vámegegyezés eszméjét támadná meg. A szavazás megtörtént. A törvény javaslat 1. §-a tehát 26 szótöbbséggel elfogadta. „Igen“-nel szavazott 187, „nem“-mel 161, távol volt 94. Érdekes levél jelent meg a lapokban, melyben Tisza a Csász. és apost. királyi felséget legmélyebb alázattal kéri állásától való felmentésétől, mert a nemzet képviselőinek bizalma megingott iránta szomorú idők rosz esillagok; míg hazánkban a fellegek ily ötéten kovályganak — Olaszországban már derültebb az ég — hangoztatják — habemus papam. A conclaveban össze gyült bibornokok eredményes szavazásra jutottak. Pecci Joachim bibornok, a volt camerlengó neve jutott elő s 20-tól fogva római pápa s Szent Péter székét XIII. Leo néven foglalja el. 67 éves férfi, a szavazatok közt, Canossa és Billio között oszolhattak meg leginkább. Alig

végződtek el a gyász szertartások IX. Pius pápának elhunytá alkalmából az összes templomokban, ma már bíla isteni tiszteletek kezdődnek az ujjonnan megválasztott XIII. Leo pápa trónra lépte alkalmával.

Mig itt — ott egyes tényeket örömmel constatálunk, addig akad szomorú is elég. Ki ne hallotta volna Tóth Ferencz hadnagy sorsát, ki Szapáry Imrét orozva meggyilkolta. Szomorú tény. A bíróság már össze ült tanácskozni, ő pedig a megyei börtön egyik cellájában ül fogva — két ór felügyelete alatt.

Szigligetiné Pálmai Ilka első fellépte a népszínházban nagyon jól sikerült Csepreghy „Sárga Csikó“ színművében. Nagy reklammal hívták fel a közönség figyelmét s oly tulmagasra s izgázták a várakozást, hogy a legnagyobb reményel léptünk a színházba. Nem esatlakoztunk. Kedves jelenség, esinos, bár gyenge volt éneke, talán az elfogultság által, mely elfojtotta a beszélő hangját. Tapsviharral fogadták s több dalát újráztották.

A Petőfi-társaság ülése a „mérnök építész-egylet“ termeiben nagy számú közönség előtt folyt le. A hölgyek, rendezesen nagy számmal voltak. Először Váradi Antal lépett az emelvényre — szavalt „Szent hamvak“ n. költeményét. Ezután Szana Tamás — értekezését „A szinpad Moliere korában“ olvasta, mely egy néhány ivre terjedő tanulmányt fog képezni. Sok ügyes adomát mutatott be, bemutatott ama korból egy versben irt színbírálatot is és Scamon egyik darabjának versben irt szinlapját. Szabados János költeményét Komocsy olvasta fel nemkülönbén Váradi Antal Majthényi Flora két igen esinos újabb költeményét, melyet a közönség általános tetazése kísért. Finis coronát opus. Lauka Gusztáv v;g beszélye következett végül: „Az idegen nő“ volt, mely a hallgatókat folytonos derültségben tartotta. Az ülésen felolvasott darabokat a „Petőfi-társaság Lapja“ fogja közölni.

H. Dózsa Géza.

Megnyitó beszéde.

br. Kemény Györgg ő méltóságának a Tordai takarékpénztár 1878 évi február 24-ki közgyűlésén.

Tisztelt közgyűlés! Mielőtt a tordai takaréki pénztár rendez közgyűlését megnyitnám, bátor leszek, a tordai takaréki pénztár keletkezéséről, néhány észrevételt tenni — takaréki pénztárunk multját — jelenét egy pár adat felsoro-

TÁRCZA

A Rothschildok.

A „Nemzeti Hírlap“ után közöljük a híres Rothschild család érdekes történetét.

A Rothschildok eredetének legendája ismeretes. Rothschild Mayer, Majnai-Frankfurtból, abban a szerencsében részesült, hogy I. Vilmos hesseni választó fejedelem egy gazdag letéteményt helyeztet el nála, menekülőben lévén Napoleon elől. Rothschild e letéteményt gyümölcsösztette. Az európai nagy mozgalmak között ő elvonulva élt, s 1810-ben már gazdag bankár volt, úgy hogy többek közt Denemarknak két kölcsönt adhatott, egyet-egyét husz milliónyi összegben. Ez abban az időben óriási vagyon volt. 1812-ben halálát érezte közelegni. Magához hitta öt fiát, s így szolt hozzájuk: „Esküdjetek meg nekem hogy egy és ugyanazon ügyben mindig egyetemben leszek.“ Nathan Salamon, Anselme, Károly, Mayer és James megesküdtek. Az atya nyugodtan halt meg.

Az öt fia aztán felosztotta egymás közt Európát. Letelepédtek Párisban,

Londonban, Frankfurtban, Bécsben és Nápolyban. Nem volt egy közös anyabankházuk; mindenik külön álló házzal bírt, de e házak bizonyos esetekben csak egyet képeztek.

Ausztria-Magyarország uralkodója a Rothschildeknek nemességet, majd bárói rangot adott. Armálisukat öt arany nyíl képezi.

1855-ben Nathan-Mayer a legidősebb, Salamon és Károly-Mayer meghaltak. Egy akkori író azt jegyezte meg rájuk, hogy Charonnak, az alvilági esónakosnak, abban az évben jó bevétele volt. E halálozások alkalmával várta a világ, hogy valahára megismerheti e bankházak titkát. Hasztalan reménykedett. Nem volt elég ideje a halál kezéből pillanatra kiesett könyvből olvasnia: azonnal egy másik Rothschild vette azt kezébe.

Rothschild Nátán londoni bankár és angol polgár 1615-ben, mindenütt kísérté Napoleonot, mintha érezte volna bukását. Bekövetkezett Waterloo. A waterlooi éj után haza sietett Londonba s az akkor baisesben lévő angol consolidéket összevásárolta. A mint a londoniak meghallották a waterlooi eseményt, a consolidé hirtelen emelkedett. Rothschild Nátán jó áron adott tul papírjain. Ebben

is kiviláglik a bankár genieje, bár az egész operáció olyan mint a Kolumbus tojása. A pénznek — épuj mint katonának — csak arra van szüksége, hogy egy osatát nyerjen és a szerencse is pártjára áll. Rothschildék ügyes hadvezérei voltak a pénznek. — A XIX-ik század esábos tündére, a spekuláció, a Rothschildek leánya.

Pájdalom! az is ő művek, hogy a pénznek nem volt aztán hazája, politikai meggyőződése, hogy kozmopolitává lett. Rothschildék adtak kölcsönt Belgiumnak, adtak Hollandiának e két ellenséges növérenek; adtak Ausztriának és Olaszországnak, Franciaországnak és Oroszországnak, Antonellinek. A Rothschildház adott pénzt, hogy háborut kezdjenek vele s adott, hogy békét kösenek vele. A győző fél a Rothschildháznak tartozott puskáért, a legyőzött neki volt adossa a hadisarcoccal.

Egyszer aztán két Rothschildház közt kiütött a háboru — az olasz kérdésben. A párisi Rothschild pénze szált sikra a nápolyi ellen. Báró Rothschild Adolf beszünteti bankházát Nápolyban mert ez már nem világ-város. Kéri, hogy adják ki az ő részét a közös házból: 75 milliót. Ez volt az első eset, hogy a Rothschild háznál az osztokodásról szó

volt. A világ mosolygott — de hihetőleg megjelent az ő halott képe, a kinek az atyák esküt tettek a fiak nevében is az egyetértés iránt. Maradt minden a régi ben.

Mikor a gőz és a villany megszülettek: a régi módu spekuláció lehetlenné vált. — Hanem hát a genio tulajdonsága megelőzni korát. Báró Rothschild James, a párisi, új munkához lát: megteremti az első vasutat Franciaországban. Báró Rothschild James szerepe oly fontos, hogy neve épuj beillik e kor történetében, mint akármelyik államférfiúé. Ő valódi ura és királya bíródalmainak. Hanem Franciaországban a királyságok oly rövid idejűek! Ime itt van 1847. A juliusi trón ingadozni kezd. A Rothschild-ház „fatalis szerencséje“ tűnni látszik. Az északi vaspálya részvényei szállnak lefelé. Veszteesség és gyűlölség, majd pamfletok érik a házat. A Rothschild-ház 1848 ban közel van hozzá, hogy a trónnal együtt elbukjek. A nép fölgyújtja a sárosneskastélyt. De James báró szembe fogadja a vihart. A ház nem függeszti fel fizetéseit. Az 1848 iki forradalom felforgathatta Európát, — de a Rothschildek ellentálltak ugyanazon viharok.

Jött a császárság. Ugy látszik, mint-

lása által, a közgyűlés minden egyes tagjával megismertetni.

1.) A tordai takarékpénztár alakítói azon reményt táplálták, hogy a tordai takarékpénztár, a becsületes szorgalmas iparost kereskedőt, és a mezőgazdasággal foglalkozó birtokos osztályt olcsóbb kölcsönrel fogja ellátni mint az ugynevezett pénzes emberek. — Az alapítók, e tekintetben nem esalodtak; mert a takarékpénztár, nem csak olcsóbb kölcsönrel látta el a pénz piacot sőt részben, az uzsorásoknál is lenyemta a kamatlábat.

2.) Az alapítók azon nézetben voltak, hogy a tordai takarékpénztár, a takarékoságot előfoglalja mozdítani. Az alapítók ezen reménye is valonak bizonyult be, miről tanuskodnak a betételek.

3.) Az alapítók azt remélték, hogy a tordai takarékpénztárnak, becsületes és pontos kezelése által a részvényesek befizetett részvényeik után évenként, tisztességes nyereségben fognak részesülni. A takarékpénztár alapítói, részvényesei ezen reményekben sem esalodtak; mert az 1876 ik évi osztalék 18 0/0 tólit tett. — Az 1877 ik évre pedig részvényeseként 18 0/0 tólira bizton számíthatnak. — Pedig a tordai takarékpénztár az általános szédélgést követő úgy nevezett krach időben keletkezett — Ezek előre becsátása után néhány szám adatot leszek bátor felhozni.

a.) 17 hoval számítva az első évet az első évi forgalom volt 676,227 frt.

b.) évi tiszta jövedelem volt 5283 fr.

c.) Részvényenként osztalék volt 8 0/0 táli.

Ezel szemben a.) az 5-ik az 1877 ik évi forgalom tett 1,512, 910 frtot.

b.) a tiszta jövedelem volt 11. 585 fr.

c.) részvényenként kiadható osztalék van 18 0/0 táli.

Felemlitem, a multa vonatkozólag még azt, hogy a tordai takarékpénztár, az 1878 ik év január 1-ig terjedő idő alatt kikölcsönzött pénzeiben egy fillér kárt se szenvedett.

A fennebb elő sorolt tények, és számtételek által, be van bizonyítva, hogy a tordai takarékpénztár híven és pontosan volt és van kezelve.

A tordai takarékpénztár jövőjének biztosítása, fokozatos haladása, jövőben is, mulhatatlanul megköveteli, a takarékpénztár ügyeinek becsületes, pontos és tapintatos kezelését.

Megköveteli azt, hogy a részvényesek által befizetett tüke vagyonnal tartalék tőkével, és a betételekkel szem

be, újabb kölcsön vétellekkel ne igyekezzünk, a takarékpénztár forgalmát növelni, mert takarékpénztárunknak állása, annál szilárdabb: minél kevesebb kölcsönt forgat, és minél ritkábban, és minél kevésbb mérvben használja fel hitelét kölcsönvételekre. — Az állást ezennel megnyitottam. —

H i r e k.

— A tüzoltók bálja mult szombaton szépen sikerült. Publicum elég kedv nem hiányzott, az alkalom kéznél. Reggel oszlott el a közönség. Tiszta jövedelem, mint egy 80 frt

— A „Dalkör“ évi közgyűlése mult vasárnap folyt le; Miután a közgyűlés, folyamáról adatokat még eddig nem kaptunk, megemlítjük azt, hogy a tisztújítás megtörténve, a régi tisztviselők újolag meg választottak. — A választmányi tagságnál történt egy pár változás.

— A takarékpénztár évi közgyűlése mult vasárnap lefolyt. A pénztár működése az elnöki megnyitó beszéd szerint eredményes, mert az osztalék 18 %. A tisztviselők fizetési javítása iránt beadott javaslat elvetették. Az aligazgatói állomás Velits Ödönnel töltetett be.

— A szentmihályfalvi özségi iskolát a közoktatási kormány 205 frt. államsegélyben részesítette.

— A felvinczi állam iskolához a vallás és közoktatási miniszterium Zachariás Gizellát rendes tanítónak nevezte ki.

— A sorozás városunkban példás jó rendben folyt le e hó 25-én és 26-án. Az eredmény is olyan, milyent rég ideje nem látunk. Azon kívül hogy 7 egyén már önkéntesen beállott a sörhadhoz, ide még 17 egyén soroztatott be, a honvédséghez pedig 27. Tehát a folyó évben városunk összesen 44 legényt adott a hadsereghez. Különösen az első korosztály gyönyörű ép testű legényekkel járult a hadjutalékhoz.

— (Necrolog.) Gyarmathi Borbára, Csegezi Ferencz, a maga és gyermekei mint minden közelebbi és távolabbi rokonok nevében szomorú szívvel jelent, hogy a jó apa — nagy apa — és a felejtethetlen rokon Érsekújvári Gyarmathy Dénes élete 85-ik öregségének 14 ik évében febr. 23-án d. u. 3 órákor — 5 napi súlyos szenvedés után végelgyengülésbe jobb létre szenderült. Az üdvözültnek hült tetemei folyó hó 25-én d. u. 3 órákor tetettek örök nyugalomra Bágyonban: Béke porain, áldás emlékének.

— Az új házak adómentességére nézve felhívjuk az illetők figyelmét a tanácsnak e tárgyban kibocsátott hirdetményére, hogy kik ez előtti időben építettek új házat és ezt a házadó elengedése végett bejelenteni elmulasztották ezt ez év april hó végeig kötelesek a k. adófelügyelőséghez megtenni, ha arra igényt akarnak tartani, ez után pedig az építés bevégezésétől számítandó hat hét alatt, de mindenesetre a beköltözés előtt lessz a bejelentés megteendő.

— Nyilvános köszönet. A maros ludasi „Társalkodó“-nak február hó 16-án tartott táncszivigalma alkalmával bejött 99 frt — Levonva a tett kiadásokat 68 frt 25 krt. marad a társalkodónak 30 frt. 25 kr. tiszta jövedelme. — Felülfizettek Ifj Ecken Sándor, Id. Ecken Sándor, Dohi Sándor, Dosa Sándor, László Gedeon, Szilágyi Leopold, Ifj. Benkő Elek, Nurián Péter urak 1—1 frtot Szabadi Gábor, Novák Izsák, Füzö József urak 2—2 frtot, és Dán Sándor ur 50 krt. Tomesik Jozsef ur 1 frt. Brom Tamás ur 1 frtot. Fogadják a nemesség szívü adakozók együletünk nevében is forró köszönetünket. Maros Ludason 1878 Február 24-én. A rendező bizottmány nevében Nyárádi Dénes jegyző.

— A delegációk a „N. F. P.“ értesítése szerint márcz. 4-én ülnek össze. Az osztrák delegáció költségvetés bizottságának tagjai már a legközelebbi napokban fognak tanácskozni, hogy megállapítsák az Andrásival szemben követendő magatartást. Ugy látszik, hogy ez előzetes tanácskozás az Andrásy grofnál történt összejövetel befolyása mert Andrásy ezen estélyen külügyi álláspontunkról fontos nyilatkozatot tett.

— A helybeli népbank szövetkezet folyó évi közgyűlését Mártius 3-án délután tartja meg, a városi közgyűlési teremben. Ajánljuk az gyűlésre meghívó hirdetményt, a mely lapunk hátlapján látható a részvényesek figyelmébe.

— A „Közvéleménynek“ néhány szó izenetünk van. A hírek átvételére megjegyezzük, hogy igenis más lapokból átvesszük a külföldi és más nevezetes híreket, melyeknek forása azonban koránt sem a „Közvélemény“ hanem azokat ő is szedegeti a hogy lehet más lapokból a forrás megnevezése nélkül. Így átvette lapunk híreit is folytonosan, a nélkül, hogy a valódi forrást megnevezte volna. Az általa sajátjaiúl felemlített hírek is megjelentek minden pesti és kolozsvári lapban, s így bajos lenne megállapítani kinek irtták meg Boyton Osman stb. élményeit — helyzetét, de a „K. V.“-nek bizonyosan nem s így azok nem az ő eredeti hírei, nem ők vették. De térjünk át a „malaczra.“ A „K. V.“ ugy látszik hallott valamit az anecdotabeli „tordai malacz“-ról, e régi tréfát komolyan véve, megvillant agyában hogy lapuja jó lesz a malaczoknak táplálékul, s ezért küldött le minden nap egy nyalábbal, átlátván hogy az csak erre alkalmas, mint más zöld burján, moslék stöbbséle.

KÖZGAZDASÁG.

A függetlenségi harc előtt. — Az 1848-9 év alatt és után.

(Pártonas közgazdasági állapotunkból.) (folytatás.)

A felszabadítás eszméje azonban nagyszerű tény volt. — A nemzet, mely jövőjét új alapra helyezve akarta megteremteni, elfogult és szük-marku saját fiaival szemben nem lehetett. Az ügy később sok bonyodalmat idézett elő, de ily rohamos intézkedések alkalmával annak minden minutáira kiterjeszkedni nem lehetett.

A X. törvcz. az összesítésről, legelő elkülönítés és faizásról intézkedett s ugyancsak ennek 6-ik §. „minden urbéri perek, panaszok és szolgálatokat, melyek kilenczed és tizedma tekintetéből folyamatban vannak: megszünteti.“ — A község legelő ezen intézkedés által meg lett szüntetve, a sok buza — vonára alkalmat szolgáltató urbéri perek, melyek a jobbágy és földesur közt folytak, eltöröltettek, a jobbágyaság felmentése a kilenczed és tized alól most már teljessé vált. — A XI-ik törvcz. a földesuri törvényhatóságot mind polgári, mind pedig büntető tekintetben megszünteti s jövőre ezen ügyekre nézve az illetékos fórumot kijelöli. — Tovább menve a XII ik törvcz. már bővebb intézkedéseket tartalmaz a földesurak kárpotlását illetőleg, a mennyiben elrendeli „a megszüntendő urbéri javadalmak igazság szerént megbeecslését“ s a megbeecslés alapjául azon hasznat jelöli ki, mely „az illető földesurra valóssággal hármlott, nem pedig azon terhet, a melyet a már felszabadított jobbágyok viseltek.“ Ennek folytán a kármentesítendő tőkét az így megbeecslott évi haszon 20 szorosában állapítja meg, — a miniszteriumot pedig felhatalmazza, hogy a kárpotlandó birtokosok részére haladéktalanul status-kötelezvényeket állíthasson ki, — a melyek biz-

tosításánál alapul a kincstári fekvő javak lekötését elrendeli.

A XIII-ik törvcz. tanúságát adja a papság hazafias áldozat-kész-égének, a mennyiben a nekik kiszolgáltandó tized fizetéséről lemond. — E tette az egyházi szolgáinak megérdemelte, hogy a törvényhozás által örök emlékezet okáért törvénybe iktattassék. — Ezen lemondás folytán az említett törvcz. kimondja 1-ő §-ában „a papi tized akár természetben, akár a természetbeni kiszolgáltatás helyett kész-pénzben teljesített és pedig akár közvetlen az egyházi rendnek, akár haszonbérletnek fizetett, akár örökös szerződés mellett, akár királyi adomány által szerzettet, ezen örökre megszüntetetik.“ — Intézkedik továbbá, hogy a kisebb rendű papság vesztett jövedelméért kárpotoltassék. — És ezzel a jobbágyaság vállairól az utolsó teher levétetett.

Tekintve az országgyűlés a földesurak változott helyzetét, a mennyiben minden erőtől megfosztva, kárpotlás sem kaphatva meg, hogy birtokai újból berendezése s mivelhetése végett pénzre telhessen szert a XIV-ik törvcz. által hitel-intézet felállítását rendeli el — A felállítandó hitel-intézet halározottan a mezeigazdaság fejlesztése tekintetéből lett fogantatva. Az országgyűlés a miniszteriumot a hitel-intézet felállítása ugyszintén tartalék tőkájének 500,000 forintig megszerzésére felhatalmazza. A felállítandó intézet a leghelyesebb intézkedés folytán, első hejyen csakis azoknak nyújtott hitelt, a kik az urbériség megszüntével eddigi jövedelmüktől megfosztottak.

Hogy az alkotandó mü teljes legyen, hogy a szabadrendelkezést megkövető intézkedések megszüntetessenek, a birtok szabad használata, adása, — véve megozása vagy egyesítése és örökölhetése s ezt a XV. törvcz. kiközösíti foglalja magába, melyben „az ősiség eltörlése elvileg kimondatván,“ a 2-ik §-sal „minden ősiségből eredő perek, melyek végítélet által befejezve nincsenek felüggesztetnek.“

(Folyt. köv.)

Piaczi árjegyzék.

A tordai vásárna 1878. február 16. hozott tárgyaknak

1 hectoliter Tiszsa buza	8 frt 50 kr.
„ Tavasz buza	— „ —
„ Elejbuza	7 „ —
„ Rozs	6 „ 50
„ Arpa	4 „ 25
„ Zab	2 „ 50
„ Törökbuza	6 „ 50
méter mázsa Széna kötetlen	2 „ 50
méter mázsa Alomszalma	— „ 36
Tüzi fa köbméter	2 „ 70
1 kilogramm Marhahus	36 „
„ Disznóhus	48 „
„ Turó	56 „

Bécsi Tőzsde.

1878. 26/2.

Magyar arany-jaradék	90.—
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát.	119.—
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát.	110.—
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kibocsát.	73.25
Magyar állami kötvény 1876.	66.—
Magyar vasuti kölcsön	98.25
Magyar földtehermentési kötv.	77.50
Temesvári földtehermentési kötv.	77.—
Erdélyi földtehermentési kötv.	75.60
Horvát-Slavon földtehermentési kötv.	84.—
Magyar szőlő váltáság kötv.	81.75
Osztr. egységes államadosság papban	62.50
Osztr. egységes államadosság ezüstben	67.15
Osztr. aranyjaradék	74.10
1860. állam sorsjegy	110.—
Osztr. nemzeti bankrészvény	794.—
Osztr. hitelrészvény	228.75
Magyar hitelbank	213.50
Ezüst	106.80
Cs. k. arany	5.62
Napoleonkor	9.53
Német birod mark	58.65
London	119.20

Szerkesztői üzenetek.

Budapest. H. D. G. Kéziratai átvédhettek, mert részben nem vettük részben nem kapjuk. „Üstökös“ szerk. Budapest. Helyre hoztuk mindent.

Felelős szerkesztő és kiadóulajd. Volz B.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyesületek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.
ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczatani ábrával.
Dr. Ernszt L.-től
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernszt L.

ára 2 frt.

ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborút öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet
mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

ára 25 kr.

Az Ördög fia című regény füzetekre.

ára 25 kr.

Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.

Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetekre. 25 kr.

Ugyan e művek megrendelői rendkívüli

kedvezmény árakon megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

➡ Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik. **➡**

➡ Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyeztetést. **➡**

Hirdetmény.

A tordai népbank szövetkezet, évi rendes közgyűlését f. évi mártius 3-án d. u. tartja, a város közgyűlési termében.

Tárgyai lesznek.

- 1.) Az igazgatóság évi jelentése.
- 2.) A felügyelő válaszmány jelentése.
- 3.) Az 1877. évi vagyonmérleg megállítása.
- 4.) Indítványok tárgyalása.

Tordán, 1878. Február 23-án.

az igazgatóság.

(1—1)

Kitünő minőségű szürke, tiszta,

Bükkönymag

a Kukoritzá folyó árában eladó, vagy ezért cserében is kapható:

Szent-Mihály-falván a Nagy Elek udvarban,

Tordán a Tudakozó Intézetben.

(3—1)

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkóiban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

(15—83 102)

➡ SYLVIUS BOAS urnak ➡
az Auxilium orientis feltalálója
Specialista idegbajokban

Igen tisztelt uram!
Hosszu évek óta ideghantalmakban szenvedek s miután e betegség elviselhetlené vált segítséget kerestem a Tiflis odassa és Bécs leghíresebb orvosainál, kiknek rendelése azonban pillanatnyi enyhülésnél egyebet nem eredményezett.
Ekkor megismerkedtem egy emberrel, ki az előtt az enjémhez hasonló bajban szenvedett s ön által sikerrel, gyógyított. E férjü azt állította, hogy önsodákat művel s valóban helyre állított egészsége a legjobb bizonyíték volt. Elhatároztam tehát önhez fordulni s hála az égnek ön meggyógyított s vissza adta nekem az életet. Örömmel nem bírom e felett kifejezni. Fogadja e 300 rubelt mint hálaám egy kis jelét. Legyen azonban meggyőződve hogy hazámba vissza térve első dolgom leendő elismeresemet még jobb kifejezhetni.
Abamelik Joen herczeg.
Tiflisből a fekete tenger mellett

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.